

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení smernica 2011/36/EÚ o prevencii obchodovania s ľuďmi a boji proti nemu a o ochrane obetí obchodovania

[COM(2022) 732 final – 2022/0426(COD)]

Správa Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Správa o pokroku dosiahnutom v boji proti obchodovaniu s ľuďmi (štvrtá správa)

[COM(2022) 736 final]

(2023/C 228/15)

Spravodajca: **José Antonio MORENO DÍAZ**

Spoluspravodajca: **Pietro Vittorio BARBIERI**

Žiadosť o konzultáciu	Európska komisia, 8. 2. 2023
Právny základ	článok 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie
Príslušná sekcia	sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo
Prijaté v sekcii	3. 4. 2023
Prijaté v pléne	27. 4. 2023
Plenárne zasadnutie č.	578
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržalo sa)	125/1/1

1. Závbery a odporúčania

1.1. Obchodovanie s ľuďmi je opovrhnutiahodným trestným činom a závažným porušením základných ľudských práv. V Stratégii EÚ pre bezpečnostnú úniu z roku 2020 sa poukazuje na úlohu organizovanej trestnej činnosti v obchodovaní s ľuďmi a súvisiaci dosah na ľudské životy.

1.2. V roku 2011 bola prijatá smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/36/EÚ⁽¹⁾ o prevencii obchodovania s ľuďmi a boji proti nemu a o ochrane obetí obchodovania. V roku 2021 prijala Európska komisia stratégiu EÚ v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2021 – 2025 a už vtedy uviedla, že by sa malo vyhodnotiť vykonávanie smernice s cieľom dosiahnuť zlepšenia v tomto ohľade.

1.3. Európsky hospodársky a sociálny výbor (ďalej len „EHSV“) víta štvrtú správu o pokroku, v ktorej sa upriamuje pozornosť na vývoj tohto javu, ako aj návrh na zmenu smernice o boji proti obchodovaniu s ľuďmi. Cieľom smernice je predchádzať obchodovaniu s ľuďmi a bojovať proti nemu a chrániť obeť. Smernica je na tento účel štruktúrovaná do troch rámcov opatrení: i) kriminalizácia, vyšetrovanie a trestné stíhanie obchodovania s ľuďmi vrátane vymedzenia trestných činov, trestov a sankcií; ii) pomoc a podpora obetiam obchodovania s ľuďmi, ako aj ich ochrana a iii) prevencia obchodovania s ľuďmi.

1.4. EHSV víta rozšírenie vymedzenia rôznych foriem vykorisťovania. EHSV súhlasí s tým, že zoznam týchto trestných činov by sa mal chápať ako neúplný, keďže sa každodenne objavujú nové aspekty jednotlivých foriem vykorisťovania. Domnieva sa, že členské štáty by preto mali otázku obchodovania s ľuďmi vnímať v tomto kontexte a mali by sa snažiť o získanie komplexného prehľadu o otázkach súvisiacich s vykorisťovaním.

1.5. EHSV sa nazdáva, že v obsahu a vykonávaní smernice by sa malo posilniť rodové hľadisko, keďže prevažnú väčšinu obetí tvoria ženy a dievčatá. Podobne by sa mala venovať pozornosť zraniteľným situáciám, ktoré môžu uľahčovať zlákanie a vykorisťovanie – okrem iných –zločineckými sieťami. Okrem toho je potrebné venovať väčšiu pozornosť ďalším zraniteľným skupinám vrátane utečencov, žiadateľov o azyl a osôb bez dokladov alebo osôb s neistým pobytovým statusom.

⁽¹⁾ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/36/EÚ z 5. apríla 2011 o prevencii obchodovania s ľuďmi a boji proti nemu a o ochrane obetí obchodovania, ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2002/629/SVV (Ú. v. EÚ L 101, 15.4.2011, s. 1).

1.6. EHSV víta výslovný odkaz na online rozmer trestných činov obchodovania s ľuďmi. Používanie nových technológií uľahčuje páchanie trestných činov súvisiacich s obchodovaním s ľuďmi, a tiež umožňuje a zjednodušuje prístup k obetiam a ich vykorisťovaniu a komplikuje sledovanie príjmov z týchto trestných činov.

1.7. EHSV podporuje vytvorenie lepšieho sankčného režimu zo strany Komisie. Keďže z hodnotenia vyplynulo, že väčšina členských štátov dobrovoľné sankčné opatrenia netransponovala v plnej miere, nový povinný režim, v ktorom sa rozlišuje medzi štandardnými trestnými činmi a trestnými činmi s priťažujúcimi okolnosťami, posilňuje boj proti trestným činom obchodovania s ľuďmi.

1.8. EHSV tiež víta skutočnosť, že právnické osoby môžu byť penalizované sankciami, ktoré ich môžu vylúčiť z verejnej pomoci alebo podpory, ako aj dočasným alebo trvalým zatvorením prevádzok alebo dočasným či trvalým zákazom výkonu obchodnej činnosti. EHSV sa domnieva, že vedomé využívanie služieb založených na vykorisťovaní by sa mohlo spojiť so smernicou o náležitej starostlivosti podnikov v oblasti udržateľnosti, aby mohli byť brané na zodpovednosť aj podniky, ktoré profitujú z rôznych foriem vykorisťovania.

1.9. EHSV sa domnieva, že v smernici by sa mala venovať väčšia pozornosť obetiam obchodovania s ľuďmi, a chcel by pripomenúť povinnosť členských štátov starať sa o ne, chrániť ich a v čo najväčšej miere zabezpečiť ich sociálne začlenenie. Okrem toho, že smernica poukazuje na potrebu nekriminalizovať obeť obchodovania s ľuďmi, mala by posilniť mechanizmy a nástroje na pomoc obetiam a ich podporu, najmä pokiaľ ide o zraniteľné skupiny.

1.10. EHSV žiada, aby Komisia začlenila do svojho návrhu smernice potrebu dodržiavať smernicu Rady 2004/81/ES^(?) o povoleniach na trvalý pobyt, vydávaných štátnym príslušníkom tretích krajín, ktorí sú obeťami nezákonného obchodovania s ľuďmi alebo ktorí boli predmetom konania umožňujúceho nelegálne prisťahovalectvo a ktorí spolupracovali s príslušnými orgánmi.

1.11. EHSV opakuje, že je dôležité snažiť sa o predchádzanie obchodovaniu s ľuďmi, pričom zdôrazňuje potrebu znížiť dopyt po všetkých formách vykorisťovania. Ako sa uvádza v správe, dopyt po lacnej pracovnej sile alebo prostitúcii naďalej rastie, hoci sú často spojené s trestnými činmi obchodovania s ľuďmi.

1.12. EHSV súhlasí s tým, že je potrebné zlepšiť zber údajov, ale tiež zdokonaľiť nástroje na lepšiu identifikáciu týchto trestných činov. Ako sa konštatuje v správe, je zrejme, že existuje značný počet nenahlásených prípadov, čo si tiež vyžaduje nápravu a reakciu formou koordinácie a spolupráce medzi členskými štátmi, ako aj s európskymi inštitúciami.

1.13. EHSV sa domnieva, že predloženie tohto návrhu smernice by sa malo využiť na zvýšenie povedomia a zlepšenie informovanosti o potrebe posilniť boj proti obchodovaniu s ľuďmi. Porušovanie práv vyplývajúce z rôznych druhov vykorisťovania si vyžaduje komplexnú a viacrozmernú reakciu, v rámci ktorej zohrávajú občania kľúčovú úlohu v boji proti beztrestnosti a normalizácii tohto zneužívania.

1.14. EHSV pripomína, že medzi faktory ovplyvňujúce obchodovanie s ľuďmi patria: feminizácia chudoby; rozdielny prístup k štúdiu a zdrojom pre mužov a ženy; nerovnosti v medicínskej starostlivosti a v oblasti zdravia; šírenie rodovo motivovaného násillia na celom svete a všeobecnejšie sociálne rozdiely medzi mužmi a ženami.

1.15. Nevyhnutným krokom je, aby členské štáty vytvorili ďalšie vnútroštátne referenčné mechanizmy, ktoré by zapájali organizácie občianskej spoločnosti do identifikácie obetí a poskytovania podporných služieb. Pre každý členský štát by sa mohol vytvoriť ďalší nástroj: nezávislý a vierohodný monitorovací orgán s národným spravodajcom, ktorý by monitoroval účinnosť opatrení vykonávaných členskými štátmi v boji proti obchodovaniu s ľuďmi, realizoval výskum a spolupracoval s verejnými a súkromnými zainteresovanými stranami, ktoré sa zaoberajú týmto javom na rôznych úrovniach.

(?) Smernica Rady 2004/81/ES z 29. apríla 2004 o povoleniach na trvalý pobyt, vydávaných štátnym príslušníkom tretích krajín, ktorí sú obeťami nezákonného obchodovania s ľuďmi alebo ktorí boli predmetom konania umožňujúceho nelegálne prisťahovalectvo a ktorí spolupracovali s príslušnými orgánmi (Ú. v. EÚ L 261, 6.8.2004, s. 19).

2. Všeobecné pripomienky

2.1. Obchodovanie s ľuďmi bolo vymedzené na medzinárodnej úrovni v roku 2000 na pôde OSN takto:

- „obchodovanie s ľuďmi“ je verbovanie, preprava, odovzdanie, prechovávanie alebo prevzatie ľudí pod hrozbou alebo použitím násilia alebo iných foriem donucovania, únosu, podvodu, ľsti, zneužitia právomoci alebo zraniteľného postavenia, alebo prijatia, alebo poskytnutia platieb alebo prospechu na dosiahnutie súhlasu osoby majúcej kontrolu nad inou osobou s cieľom vykorisťovania (Článok 3 – Protokol o prevencii, potláčaní a trestaní obchodovania s ľuďmi doplňujúci dohovor OSN),
- vykorisťovanie zahŕňa zneužívanie prostitúcie iných alebo iné formy sexuálneho vykorisťovania, nútenú prácu alebo služby, otroctvo alebo praktiky podobné otroctvu, nevoľníctvo alebo odoberanie orgánov.

2.2. Obchodovanie s ľuďmi je opovrhnutiahodným trestným činom a závažným porušením základných ľudských práv. V Stratégii EÚ pre bezpečnostnú úniu z roku 2020 sa poukazuje na úlohu organizovanej trestnej činnosti v obchodovaní s ľuďmi a súvisiaci dosah na ľudské životy.

2.3. V roku 2011 bola prijatá smernica 2011/36/EÚ o prevencii obchodovania s ľuďmi a boji proti nemu a o ochrane obetí obchodovania (smernica o boji proti obchodovaniu s ľuďmi). Prijatie tejto smernice bolo dôležitým krokom pri harmonizácii pravidiel medzi členskými štátmi. V roku 2021 prijala Komisia stratégiu EÚ v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2021 – 2025 a už vtedy uviedla, že by sa malo vyhodnotiť vykonávanie smernice s cieľom dosiahnuť zlepšenie v tomto ohľade.

2.4. Hodnotenie, ktoré vykonala Komisia, sa vzťahuje na obdobie od transpozície smernice (apríl 2013) do marca 2022 a použili sa v ňom údaje zozbierané na európskej úrovni a kvalitatívne informácie vyplývajúce z diskusií s odborníkmi a špecializovanými subjektmi.

2.5. V internom hodnotení Komisie sa poukázalo na ťažkosti so správnou identifikáciou skutočného počtu obetí, keďže 55 314 identifikovaných prípadov v rokoch 2013 – 2022 sa považuje za podhodnotený údaj. Obchodovanie s ľuďmi na účely sexuálneho vykorisťovania je aj naďalej najčastejšou formou vykorisťovania v EÚ – 55,7 % prípadov oznámených v roku 2021 –, pričom v čoraz väčšej miere dochádza k pracovnému vykorisťovaniu, a to najmä v odvetviach, ako sú poľnohospodárstvo, stavebníctvo a služby starostlivosti. Detské obeť predstavujú 21 % z celkového počtu obetí, zatiaľ čo ženy a dievčatá tvoria 75 % obetí obchodovania s ľuďmi.

2.6. V hodnotení a správe sa takisto zdôrazňuje, že podiel prípadov, ktoré viedli k trestnému stíhaniu a odsúdeniu, je veľmi nízky, čo môže prispieť ku kultúre beztrestnosti obchodníkov s ľuďmi. Sociálne médiá priniesli nové príležitosti pre zločinecké siete pôsobiace v EÚ, z ktorých väčšina sa podieľa na obchodovaní s ľuďmi. Vojna na Ukrajine môže tiež viesť k nárastu prevládajúceho obchodovania s ľuďmi. Obchodovanie s ľuďmi je naďalej nízkorizikovou trestnou činnosťou s vysokým ziskom.

2.7. Smernicou sa síce vytvoril spoločný rámec právnych predpisov v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi, no poukázalo sa ňou aj na ťažkosti pri dosahovaní pokroku v boji proti určitým formám vykorisťovania, na ktoré sa nevzťahuje vymedzenie obchodovania s ľuďmi a cezhraničnej trestnej činnosti. V smernici sa takisto identifikujú oblasti, v ktorých je nutné zlepšiť vyšetrovanie a stíhanie obchodníkov s ľuďmi, ako aj potreba zlepšiť presadzovanie práva a justičné kapacity na rozvoj finančných vyšetrovaní súvisiacich s obchodovaním s ľuďmi.

2.8. Hoci sa smernica zameriava aj na ochranu obchodovania s ľuďmi, z hodnotenia vyplynulo, že možno dosiahnuť zlepšenia okrem iného v otázkach, ako je uplatňovanie zásad nestíhania a nekriminalizácie obetí, ochrana obetí počas vyšetrovania alebo súdneho konania a poskytovanie pomoci, ktorá je primeraná povahe a potrebám obetí, najmä detí a zraniteľných skupín. Za problém sa považuje aj nedostatočný zber a spracovanie údajov.

2.9. V hodnotení sa uznáva význam smernice ako bodu zlomu v boji proti obchodovaniu s ľuďmi v EÚ. Zároveň sa v ňom poukazuje na potrebu pokroku vo vývoji nástrojov na zlepšenie monitorovania, prevencie, stíhania a súdneho riešenia prípadov obchodovania s ľuďmi a obchodníkov s ľuďmi, ako aj na zlepšenie pomoci obetiam.

2.10. V tejto súvislosti je návrh, ktorý predložila Komisia, návrhom na zmenu smernice. Cieľom návrhu je poskytnúť niekoľko opatrení na zlepšenie prevencie a boja proti obchodovaniu s ľuďmi v EÚ, a tiež zlepšiť ochranu obetí.

3. Smernica o boji proti obchodovaniu s ľuďmi

3.1. Cieľom smernice o boji proti obchodovaniu s ľuďmi je predchádzať obchodovaniu s ľuďmi a bojovať proti nemu a chrániť obeť. Smernica je na tento účel štruktúrovaná do troch rámcov opatrení: i) kriminalizácia, vyšetrovanie a trestné stíhanie obchodovania s ľuďmi vrátane vymedzenia trestných činov, trestov a sankcií; ii) pomoc a podpora obetiam obchodovania s ľuďmi, ako aj ich ochrana a iii) prevencia obchodovania s ľuďmi.

3.2. EHSV víta návrh na zmenu smernice, pretože súhlasí s potrebou ďalšieho pokroku a zlepšenia v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi a ochrany obetí. EHSV súhlasí s tým, že trestný čin obchodovania s ľuďmi sa stal rastúcou hrozbou, pričom kontext je zložitejší, než bol v roku 2011.

3.3. EHSV víta rozšírenie vymedzenia rôznych foriem vykorisťovania a oceňuje správu za zmienku o týchto rôznych formách. Hoci je zjavné, že najčastejšou formou obchodovania s ľuďmi je obchodovanie na účely sexuálneho vykorisťovania, za ktorým nasleduje pracovné vykorisťovanie, existuje aj mnoho ďalších foriem, na ktoré sa vzťahuje rozsah pôsobnosti smernice (zneužívanie na žobranie, na trestnú činnosť a odoberanie orgánov) a v prípade ktorých došlo v uplynulých rokoch k nárastu. Podobne sa objavili aj iné formy, ktoré neboli uvedené v smernici, ako sú nútené manželstvá, náhradné materstvo alebo nezákonné adopcie, ale mohli by sa takisto považovať za formu obchodovania s ľuďmi. EHSV by uvítal zahrnutie odkazu na „osobitné vykorisťujúce pracovné podmienky“, ako sa uvádza v smernici EÚ o sankciách voči zamestnávateľom. EHSV sa domnieva, že je potrebných viac usmernení Komisie, pokiaľ ide o vymedzenie týchto rôznych foriem, s cieľom zabezpečiť jednotnejšie uplatňovanie zo strany členských štátov.

3.4. EHSV súhlasí s tým, že zoznam týchto trestných činov by sa mal chápať ako neúplný, keďže sa každodenne objavujú nové aspekty jednotlivých foriem vykorisťovania. Domnieva sa, že členské štáty by preto mali otázku obchodovania s ľuďmi vnímať v tomto kontexte a mali by sa snažiť o získanie komplexného prehľadu o otázkach súvisiacich s vykorisťovaním.

3.5. EHSV sa nazdáva, že v obsahu a vykonávaní smernice by sa malo posilniť rodové hľadisko, keďže prevažnú väčšinu obetí tvoria ženy a dievčatá. Podobne by sa mala venovať pozornosť osobitným zraniteľným skupinám vrátane utečencov, žiadateľov o azyl a osôb bez dokladov alebo osôb s neistým pobytovým statusom, ako aj zraniteľným situáciám, ktoré môžu uľahčiť nábor a vykorisťovanie zločineckými sieťami. EHSV pripomína, že medzi faktory ovplyvňujúce obchodovanie s ľuďmi patria: feminizácia chudoby; rozdielny prístup k štúdiu a zdrojom pre mužov a ženy; nerovnosti v medicínskej starostlivosti a v oblasti zdravia; šírenie rodovo motivovaného násillia na celom svete a všeobecnejšie sociálne rozdiely medzi mužmi a ženami.

3.6. EHSV víta výslovný odkaz na online rozmer trestných činov obchodovania s ľuďmi. Používanie nových technológií uľahčuje páchanie trestných činov súvisiacich s obchodovaním s ľuďmi, a tiež umožňuje a zjednodušuje prístup k obetiam a ich vykorisťovaniu a komplikuje sledovanie príjmov z týchto trestných činov. Sociálne médiá uľahčili spôsob, ako zlákať a vykorisťovať obeť, a do situácií vykorisťovania priniesli nové formy, ako je šírenie fotografií, videí atď.

3.7. EHSV podporuje vytvorenie lepšieho sankčného režimu zo strany Komisie. Keďže z hodnotenia vyplynulo, že väčšina členských štátov dobrovoľne sankčné opatrenia netransponovala v plnej miere, nový povinný režim, v ktorom sa rozlišuje medzi štandardnými trestnými činmi a trestnými činmi s pritažujúcimi okolnosťami, posilňuje boj proti trestným činom obchodovania s ľuďmi.

3.8. EHSV tiež víta skutočnosť, že právnické osoby môžu byť penalizované sankciami, ktoré ich môžu vylúčiť z verejnej pomoci alebo podpory, ako aj dočasným alebo trvalým zatvorením prevádzok alebo dočasným či trvalým zákazom výkonu obchodnej činnosti. EHSV sa domnieva, že vedomé využívanie služieb založených na vykorisťovaní by sa mohlo spojiť so smernicou o náležitej starostlivosti podnikov v oblasti udržateľnosti, aby mohli byť brané na zodpovednosť aj podniky, ktoré profitujú z rôznych foriem vykorisťovania. Ako príklad môžu slúžiť skúsenosti s prípadmi pracovného vykorisťovania.

3.9. EHSV považuje za pokrok navrhovanú zmenu, ktorá kriminalizuje využívanie služieb alebo činností pochádzajúcich z vykorisťovania s vedomím, že osoba poskytujúca službu alebo činnosť je obeťou trestného činu obchodovania s ľuďmi, t. j. vedomého využívania (*knowing use*) služieb založených na vykorisťovaní, ktoré môžu sprevádzať aj prísnejšie opatrenia členských štátov. EHSV sa domnieva, že je dôležité poskytnúť členským štátom väčšiu podporu, aby

mohli uplatňovať tento bod, posúdiť jeho vplyv na prevenciu a stíhanie obchodovania s ľuďmi v správe o transpozícii, ktorú má Komisia predložiť Parlamentu a Rade, aby sa zabezpečilo, že nebude mať škodlivé účinky na obeť alebo zraniteľné skupiny a že sa dosiahol pokrok v boji proti „kultúre beztrastnosti“ za tieto trestné činy.

3.10. EHSV považuje za vhodné, aby Komisia prispôbila regulačný rámec a rámec sankcií online prostrediu. V tejto súvislosti je obzvlášť pozitívne, že smernica zahŕňa zmrazenie a konfiškáciu majetku v súlade s regulačnými rámcami, ktoré v tejto súvislosti stanovila Európska únia. Majetok, ktorý sa podarí vymôcť od páchatel'ov, by mal byť poskytnutý na účely odškodnenia obetí a obeť by mali mať prioritu v poradí veriteľov.

3.11. EHSV víta skutočnosť, že Komisia zdôrazňuje potrebu zlepšiť spoluprácu medzi jednotlivými členskými štátmi v oblasti trestných činov obchodovania s ľuďmi. Kľúčový význam má cezhraničná spolupráca, ktorú možno zlepšiť výmenou informácií alebo spoločnými aktivitami, ako aj odbornou prípravou odborných pracovníkov, ktorí sa zaoberajú cezhraničnými obeťami, najmä orgánov presadzovania práva.

3.12. Nevyhnutným krokom je, aby členské štáty vytvorili ďalšie vnútroštátne referenčné mechanizmy, ktoré by zapájali organizácie občianskej spoločnosti do identifikácie obetí a poskytovania podporných služieb. EHSV sa nazdáva, že Komisia by mala podporovať členské štáty pri vytváraní alebo posilňovaní týchto nástrojov, ktoré možno koordinovať na európskej úrovni s cieľom zlepšiť starostlivosť o obeť obchodovania s ľuďmi a ich ochranu. Na zlepšenie harmonizácie v oblasti starostlivosti o obeť a pomoci obetiam a vo vývoji systémov podpory pre obeť by bol potrebný pokrok vo vytváraní európskeho nástroja pre nahlasovanie. Pre každý členský štát by sa mohol vytvoriť ďalší nástroj: nezávislý a vierohodný monitorovací orgán s národným spravodajcom, ktorý by monitoroval účinnosť opatrení vykonávaných členskými štátmi v boji proti obchodovaniu s ľuďmi, realizoval výskum a spolupracoval s verejnými a súkromnými zainteresovanými stranami, ktoré sa zaoberajú týmto javom na rôznych úrovniach.

3.13. EHSV sa domnieva, že v smernici by sa mala venovať väčšia pozornosť obeťami obchodovania s ľuďmi, a chcel by pripomenúť povinnosť členských štátov starať sa o ne, chrániť ich a v čo najväčšej miere zabezpečiť ich sociálne začlenenie. Okrem toho, že smernica poukazuje na potrebu nekriminalizovať obeť obchodovania s ľuďmi, mala by posilniť mechanizmy a nástroje na pomoc obetiam a ich podporu, najmä pokiaľ ide o zraniteľné skupiny, ako sú maloleté osoby, príslušníci menšín, utečenci alebo migranti bez dokladov. Mali by sa v nej tiež preskúmať a ďalej posilniť prostriedky nápravy pre obeť a nástroje prevencie vrátane bezpečných mechanizmov podávania žalôb a sťažností a finančných prostriedkov na odškodnenie.

3.14. Začlenenie v cieľovej krajine sa dosiahne tým, že sa obeťami obchodovania s ľuďmi ponúknu personalizované projekty v podobe poskytovania pomoci a informácií, ako aj prehlbovania ich zručností a posilnenia postavenia, a to prostredníctvom: prijímania v osobitných chránených štruktúrach; povinného vydávania povolení na pobyt ako podmienky *sine qua non* pre ukončenie obchodovania s ľuďmi; zdravotnej starostlivosti, informovanosti a prevencie; psychologickej podpory a kultúrnej mediácie; poskytovania informácií a poradenstva v sociálnej a právnej oblasti; jazykových kurzov a kurzov gramotnosti; hodnotenia zručností a kompetencií; orientácie a odbornej prípravy, integrácie na trhu práce.

3.15. Smernica sa nezaobera legislatívnymi zmenami v oblasti ochrany práv obetí, ani v oblasti pomoci a podpory osobám, ktoré sa stali obeťami obchodovania s ľuďmi, kde stále existuje značný priestor na zlepšenie. EHSV pripomína, že smernica Európskeho parlamentu a Rady 2012/29/EÚ⁽³⁾, ktorou sa stanovujú minimálne normy v oblasti práv, podpory a ochrany obetí trestných činov, sa okrem iného zaoberá osobitnými potrebami konkrétnych kategórií obetí obchodovania s ľuďmi, sexuálneho zneužívania, sexuálneho vykorisťovania a detskej pornografie.

3.16. EHSV žiada, aby Komisia začlenila do svojho návrhu na zmenu smernice potrebu dodržiavať smernicu 2004/81/ES.

3.17. Spolupráca obeť by sa mala chápať ako želanie zapojiť sa do individuálneho projektu sociálnej integrácie a vymanenia sa z vykorisťovania. Povolenie na pobyt nemožno udeľovať len tým, ktorí sa rozhodnú spolupracovať so súdnymi orgánmi, keďže alternatívy k obchodovaniu s ľuďmi, t. j. prístup k územným službám na prehlbenie zručností a posilnenie postavenia, sú nevyhnutne podmienené udelením povolenia na pobyt.

(³) Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2012/29/EÚ z 25. októbra 2012, ktorou sa stanovujú minimálne normy v oblasti práv, podpory a ochrany obetí trestných činov a ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2001/220/SVV (Ú. v. EÚ L 315, 14.11.2012, s. 57).

3.18. Obete sa zdráhajú svedčiť proti obchodníkom s ľuďmi. Často žijú v stave trvalého vydierania a tým, že svedčia, ohrozujú svoje životy a životy členov svojich rodín. V tejto súvislosti treba pripomenúť, že súhlas obete obchodovania s cieľom jej vykorisťovaním je irelevantný [Článok 3 písm. b) – Protokol o prevencii, potláčaní a trestaní obchodovania s ľuďmi – 2000].

3.19. EHSV tiež vyzýva Komisiu, aby pokračila vo vykonávaní odporúčaní obsiahnutých v jej publikácii s názvom *Práva EÚ priznávané obetiam obchodovania s ľuďmi* ⁽⁴⁾ s cieľom zaistiť, že členské štáty budú vždy udeľovať obetiam obchodovania s ľuďmi povolenia na pobyt v týchto prípadoch:

- ak je prítomnosť obete nevyhnutná na účely vyšetrovania alebo súdneho konania,
- ak obeť preukázala jasnú ochotu spolupracovať,
- ak obeť prerušila akýkoľvek vzťah s páchatel'om/páchatel'mi trestného činu obchodovania s ľuďmi,
- ak obeť nepredstavuje riziko pre verejný poriadok alebo bezpečnosť.

EHSV tiež vyzýva členské štáty, aby viac využívali možnosť ponúkať povolenia na pobyt obetiam z humanitárnych alebo osobných dôvodov, aj keď uvedené podmienky nie sú splnené.

3.20. EHSV opakuje, že je dôležité snažiť sa o predchádzanie obchodovaniu s ľuďmi, pričom zdôrazňuje potrebu znížiť dopyt po všetkých formách vykorisťovania. Dopyt po lacnej pracovnej sile alebo prostitúcii naďalej rastie, hoci sú často spojené s trestnými činmi obchodovania s ľuďmi.

3.21. EHSV sa domnieva, že by sa mali posilniť početné činnosti zamerané na zlepšenie informovanosti a povedomia o týchto otázkach, a to aj preskúmaním nových komunikačných nástrojov, odbornej prípravy, vzdelávacích programov a kampaní na zvyšovanie povedomia s cieľom posilniť boj proti obchodovaniu s ľuďmi vo všetkých členských štátoch.

3.22. EHSV súhlasí s tým, že je potrebné zlepšiť zber údajov, ale aj zdokonaľiť nástroje na lepšiu identifikáciu týchto trestných činov. Je zrejme, že existuje značný počet nenahlásených prípadov, čo si tiež vyžaduje nápravu a reakciu formou koordinácie a spolupráce medzi členskými štátmi, ako aj s európskymi inštitúciami. Návrh na vypracovanie výročnej štatistickej správy o obchodovaní s ľuďmi môže pomôcť získať presnejšie údaje, zlepšiť opatrenia a tiež zvýšiť informovanosť verejnosti o týchto trestných činoch.

3.23. EHSV rovnako víta, že Komisia považuje za potrebné predložiť Parlamentu a Európskej rade výročnú správu o činnosti členských štátov v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi, v ktorej sa zdôrazní vykonávanie opatrení a ich vplyv.

3.24. EHSV sa domnieva, že predloženie tohto návrhu na zmenu smernice by sa malo využiť na zvýšenie povedomia a zlepšenie informovanosti o potrebe posilniť boj proti obchodovaniu s ľuďmi. Porušovanie práv vyplývajúce z rôznych druhov vykorisťovania si vyžaduje komplexnú a viacrozmernú reakciu, v rámci ktorej zohrávajú občania kľúčovú úlohu v boji proti beztrestnosti a normalizácii tohto zneužívania.

V Bruseli 27. apríla 2023

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Oliver RÖPKE

⁽⁴⁾ Práva EÚ priznávané obetiam obchodovania s ľuďmi.